

**PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN
LAUSUNTO 58/2002 vp**

**Hallituksen esitys laeiksi rahanpesun estämises-
tä ja selvittämisestä annetun lain sekä rikoslain
32 luvun 1 §:n muuttamisesta**

Hallintovaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 15 päivänä lokakuuta 2002 lähettäessään hallituksen esityksen laeiksi rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetun lain sekä rikoslain 32 luvun 1 §:n muuttamisesta (HE 173/2002 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi hallintovaliokuntaan samalla määrännyt, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto hallintovaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Kimmo Hakonen, sisäasiainministeriö
- lainsäädäntöneuvos Risto Eerola, oikeusministeriö
- professori Raimo Lahti
- professori Martin Scheinin
- professori Veli-Pekka Viljanen.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettua lakia. Ehdotuksessa on otettu huomioon Suomen kansainvälisistä velvoitteista ja Euroopan yhteisön lainsäädännöstä johtuvat vaatimukset samoin kuin rahanpesun vastaisen kansainvälisen toimintaryhmän suositukset. Muutosehdotukset koskevat rahanpesun estämis- ja selvittämisjärjestelmän soveltamisalan ja ilmoitusvelvollisten piirin laajentamista. Lisäksi lakiin ehdotetaan otettavaksi säännökset tehostetusta tunnistamis-, huolellisuus- ja ilmoitusvelvollisuudesta. Esitys sisältää ehdotuksen myös laiksi rikoslain 32 luvun 1 §:n muuttamisesta.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan pian sen jälkeen kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

Esityksen säätämisyjärjestysperusteluissa sääntelyä arvioidaan yksityiselämän suojan ja omaisuuden suojan samoin kuin oikeusturvan ja rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen kannalta. Perustelujen mukaan lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Hallitus on kuitenkin pitänyt suotavana, että esityksestä pyydetään sen eduskuntakäsittelyn aikana perustuslakivaliokunnan lausunto.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleistä

Voimassa oleva laki rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä on säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 30/1997 vp) tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Lain soveltamisalan laajentaminen rikoslain 34 luvun 9 b §:ssä tarkoitetun terrorismin rahoittamisen estämiseen ja selvittämiseen taikka ehdotetut säännökset ilmoitusvelvollisten tunnistamis-, huolellisuus- ja ilmoitusvelvollisuudesta eivät valiokunnan aikaisempi lausunto huomioon ottaen ole ongelmallisia perustuslain 18 §:n 1 momentissa suojatun elinkeinovapauden tai perustuslain 10 §:n 1 momentissa turvattujen yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta.

Oikeusavustaja

Liike- ja ammattitoimintana oikeudellisissa asioissa avustava on 3 §:n 1 momentin 18 kohdan uuden säännöksen perusteella ilmoitusvelvollinen. Ilmoitusvelvollisuus ei kuitenkaan 2 momentin mukaan koske oikeudenkäyntiavustaja- tai oikeudenkäyntiasiamiestehtävien hoitamista. Näihin tehtäviin luetaan varsinaiseen oikeudenkäyntiin liittyvien tehtävien lisäksi asiakkaan oikeudellinen neuvonta hänen oikeudellisesta asemastaan ja oikeudenkäynnistä.

Oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeet turvataan perustuslain 21 §:n 2 momentin mukaan lailla. Näihin takeisiin sisältyvät myös oikeus saada oikeudellista apua, oikeus itse valita oikeusavustajansa ja oikeus neuvotella tämän kanssa luottamuksellisesti (HE 309/1993 vp, s. 74/II). Oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä suojataan myös Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklassa. Sen määräysten on niin ikään

katsottu sisältävän oikeuden luottamukselliseen neuvonpitoon avustajan kanssa.¹

Ehdotuksessa on oikeudellisen avustajan ilmoitusvelvollisuuden rajaamisella pyritty ottamaan huomioon perustuslaista ja Euroopan ihmisoikeussopimuksesta johtuva vaatimus kunnioittaa avustajan ja hänen asiakkaansa luottamuksellista suhdetta. Tämä vaatimus ulottuu valiokunnan mielestä myös rikosasian esituttuun ja vastaaviin oikeudenkäyntiä edeltäviin vaiheisiin. Näin tulkittuna ehdotus ei ole perustuslain kannalta ongelmallinen. Lakiehdotuksen sanamuotoa on valiokunnan mielestä kuitenkin tärkeää pyrkiä tältä osin vielä täsmentämään.

Asetuksenantovaltuudet

Valtioneuvoston asetuksella annetaan 14 §:n 1 momentin perusteella tarkemmat säännökset niistä valtioista, joiden rahanpesun estämis- ja selvittämisjärjestelmät täyttävät tai eivät täytä lakiehdotuksen asianomaisissa säännöksissä tarkoitettuja kansainvälisiä vaatimuksia. Asiallisesti valtuudessa ei valiokunnan mielestä kuitenkaan ole kysymys säädösvallan käyttämisestä, vaan siitä, että valtioneuvosto voi yleisistunnossa tehtävällä päätöksellä vahvistaa luettelon tai luettelot laissa tarkoitetuista valtioista. Lakiehdotus on syytä tarkistaa tätä vastaavaksi (vrt. PeVL 15/2001 vp, s. 3/II ja PeVL 17/2001 vp, s. 2/II).

Valiokunnalla ei ole huomautettavaa lakiehdotuksen 14 §:n 2 momentin valtuussäännöksestä (PeVL 30/1997 vp, s. 2/I).

¹ Ks. Matti Pellonpää, Euroopan ihmisoikeussopimus, Helsinki 2000, s. 369.

Lausunto

Lausuntonaan perustuslakivaliokunta kunnioittavasti esittää,

että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Helsingissä 17 päivänä joulukuuta 2002

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Paula Kokkonen /kok
vpj. Riitta Prusti /sd
jäs. Tuija Brax /vihr
Klaus Hellberg /sd
Esko Helle /vas
Gunnar Jansson /r
Jouko Jääskeläinen /kd
Saara Karhu /sd
Marjukka Karttunen /kok

Jouni Lehtimäki /kok
Johannes Leppänen /kesk
Pekka Nousiainen /kesk
Heli Paasio /sd
Osmo Puhakka /kesk
Pekka Ravi /kok
Markku Rossi /kesk
Ilkka Taipale /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Sami Manninen.